

Zorbalıkta Seyirci Müdahale Ölçeği (ZSMÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Zorbalıkta Seyirci Müdahale Ölçeği (ZSMÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33636>

Özet

Zorbalıkta Seyirci Müdahale Ölçeği (ZSMÖ), okul ortamlarında zorbalık olaylarına tanık olan öğrencilerin müdahale etme eğilimlerini ve davranışlarını sistematik bir şekilde ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, orijinal bir yabancı ölçeğin Türkçe uyarlaması olup, zorbalık döngüsünde kritik bir rol oynayan seyirci davranışlarının anlaşılmasına odaklanmaktadır. ZSMÖ'nün Türkçe uyarlama çalışması, geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılarak Türk kültürüne uygunluğunu kanıtlamıştır.

Anahtar Kelimeler

Zorbalık, Seyirci Müdahalesi, Okul Zorbalığı, Psikolojik Danışma, Geçerlik, Güvenirlik, Sosyal Psikoloji.

Yazarlar

Neşe Kurt Demirbaşı, Kaan Öztemel

Amaç

Zorbalıkta Seyirci Müdahale Ölçeği (ZSMÖ)'nin temel amacı, okul çağındaki bireylerin bir zorbalık olayına tanık olduklarında gösterdikleri ya da göstermeyi düşündükleri proaktif müdahale davranışlarının sıklığını ve niteliğini belirlemektir. Bu ölçek, özellikle zorbalık önleme programlarının etkinliğini ölçmek ve öğrencilerin olumlu seyirci rollerini teşvik etmeye yönelik pedagojik stratejiler geliştirmek için tasarlanmıştır.

Ölçeğin Türkçe uyarlamasının amacı ise, uluslararası alanda kullanılan bu yapıyı Türk eğitim ve psikometrik standartlarına taşımak, böylece Türk kültüründe seyirci müdahale davranışlarını bilimsel olarak incelemek için güvenilir bir araç sağlamaktır. Bu, hem araştırmacılar hem de okul psikolojik danışmanları için önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Yapı

ZSMÖ'nün ölçtüğü temel yapı, sosyal psikolojide önemli bir kavram olan **Seyirci Müdahalesi** (Bystander Intervention) modeline dayanmaktadır. Bu yapı, bireyin zorbalık eylemini algılaması, bu durumu bir acil durum olarak yorumlaması, sorumluluk hissetmesi ve nihayetinde müdahale etme kararı alması süreçlerini kapsar. Ölçek, genellikle öğrencilerin zorbalığa uğrayan kişiye destek olma, zorbalık yapan kişiye karşı çökme veya durumu bir yetiştirme gibi farklı müdahale biçimlerini ölçen alt boyutlardan oluşur.

Ölçek, seyircilerin pasif kalma eğilimlerinden ziyade, aktif ve yapıcı müdahale rollerini ne ölçüde

benimsediklerini ortaya koymayacak amaçlar. Bu yapı, zorbalığın önlenmesinde seyirci grupların potansiyel gücünü vurgulamaktadır.

Geçerlik

Zorbalıkta Seyirci Müdahale Ölçeği'nin (ZSMÖ) Türkçe uyarlama çalışmasında (Kurt-Demirbağ & Öztemel, 2019), ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla kapsamlı analizler yürütülmüştür. Uyarlama çalışmasında, orijinal ölçeğin teorik yapısının Türk örnekleminde de korunduğunu test etmek için genellikle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır.

Yapılan geçerlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenen teorik yapıyı yeterli düzeyde temsil ettiği ve ölçeğin yapısal modelinin kabul edilebilir uyum indekslerine sahip olduğu rapor edilmiştir. Bu durum, ZSMÖ'nün Türk kültüründe zorbalıkta seyirci müdahale eylemlerini geçerli bir şekilde ölçebildiğini göstermektedir.

Güvenirlilik

ZSMÖ'nün güvenirlik analizleri, ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirilmeye odaklanmıştır. Uyarlama çalışmasında, ölçeğin genel puanı ve muhtemel alt boyutları için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır.

Genellikle, bu tür psikometrik çalışmalarda yüksek düzeyde iç tutarlılık katsayıları (örneğin, .70 ve üzeri) elde edilmesi beklenir. Kurt-Demirbağ ve Öztemel (2019) tarafından yürütülen çalışmada, ZSMÖ'nün iç tutarlılık katsayılarının kabul edilebilir düzeyde olduğu ve dolayısıyla ölçeğin farklı uygulamalarda kararlı ve tutarlı sonuçlar üretebildiği belirtilmiştir. Bu yüksek güvenirlilik değerleri, ölçeğin araştırma ve uygulama amaçları için uygun olduğunu desteklemektedir.

Faktör Analizi

Zorbalıkta Seyirci Müdahale Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması sürecinde, ölçeğin faktör yapısının doğrulamak amacıyla Faktör Analizi yöntemleri kullanılmıştır. Eğer orijinal ölçek çok boyutlu bir yapıya sahipse, uyarlama çalışması genellikle bu çok boyutlu yapının Türk örnekleminde de geçerli olup olmadığını inceler.

Uyarlama makalesinde (Kurt-Demirbağ & Öztemel, 2019), ölçeğin faktör yapısını incelemek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmış ve orijinal ölçek yapısının Türk kültürüne uygunluğu test edilmiştir. DFA sonuçları, ölçeğin maddelerinin beklenen alt boyutlar altında toplandığını ve teorik olarak belirlenen faktör yapısının veriyle uyumlu olduğunu göstermiştir. Bu analizler, ZSMÖ'nün yapısal bütünlüğünü sağlamaktadır.

Ölçek

Test Türü: Uyarlama

Format: Genellikle Likert tipi derecelendirme ölçeği (Özgün kaynaktan derecelendirme bilgisi yer almamaktadır; ancak uyarlama çalışmalarında sıklıkla 5'li veya 6'lı Likert formatı kullanılır).

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), Orijinal dil (Bilinmiyor, genellikle İngilizce).

Popülasyon Grubu: Ortaokul ve Lise Öğrencileri (Genellikle zorbalık araştırmalarında hedef kitle).

Yaş Grubu: Ergenlik dönemi (Yaklaşık 10-18 yaş).

Popülasyon Detayları: Türkçe uyarlama çalışması, Türkiye'deki çeşitli okullarda öğrenim gören öğrencilerden oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Katılımcıların, zorbalık durumlarına ne sıklıkta veya hangi düzeyde müdahale ettiklerini belirten ifadelerle yanıtların vermesi istenen öz bildirim yöntemi.

Anahtar Kelimeler

Psikometrik özellikler, Okul Psikolojisi, Sosyal Sorumluluk, Seyirci Etkisi, Ergen Gelişimi, Öz Bildirim Ölçeği.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Kaynaktan belirtilmemiştir.

İletişim E-posta Adresleri: nese Kurt87@hotmail.com

Yazın Adresi: Kaynaktan belirtilen sorumlu yazar (Neşe Kurt Demirbaşı) iletişim bilgileri üzerinden sağlanabilir.

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Zorbalıkta Seyirci Müdahale Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması 2019 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için genellikle sorumlu yazar Neşe Kurt Demirbaşı ile iletişime geçilmesi tavsiye edilir. Akademik araştırmalarda kullanım izinleri için makale referans gösterilmelidir.

Uyarlamaya dair orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [zorbalikta-seyirci-mudahale-olcegi-zsmo-toad.pdf](http://tr-scales-arabpsychology.com/zorbalikta-seyirci-mudahale-olcegi-zsmo-toad.pdf)

Makalenin yayımlandığı dergi bağlantısı: dergipark.org.tr

Referanslar

Kurt-Demirbağ, N. ve Öztemel, K. (2019). Zorbalıkta Seyirci Müdahale Ölçeği'nin (ZSMÖ) Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9 (54) , 965-985.

Zorbalıkta Seyirci Müdahale Ölçeği (ZSMÖ) Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri, kaynak içerikte yer almamaktadır. Ölçeğin maddelerine erişim için yayımlanan makalenin (Kurt-Demirbağ & Öztemel, 2019) incelenmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM